

УДК 338.12.015

Оцінка розвитку ринку ювелірних виробів в Україні

Скубіліна А.В.

асистент

Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Воловик В.М.

студент

Донецького національного університету економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

У статті розглянуто розвиток ринку ювелірних виробів в Україні, наведено динаміку коливань цін на ювелірну сировину, означено фактори впливу на ціноутворення золота, срібла, паладію, платини. Визначені підприємства-лідери у ювелірній галузі, наведені основні негативні фактори розвитку вітчизняного ринку ювелірних товарів, а також запропоновані шляхи їх вирішення.

Ключові слова: ринок ювелірних виробів, підприємства ювелірної промисловості, дорогоцінні метали, вироби з дорогоцінних металів, динаміка цін на дорогоцінні метали, фактори впливу на функціонування ринку ювелірних виробів.

Skubilina A.V., Volovyk V.M. ОЦЕНКА РАЗВИТИЯ РЫНКА ЮВЕЛИРНЫХ ИЗДЕЛИЙ В УКРАИНЕ

В статье рассмотрено развитие рынка ювелирных изделий в Украине, приведена динамика колебаний цен на ювелирное сырье, отмечены факторы влияния на ценообразование золота, серебра, палладия, платины. Определены предприятия-лидеры в ювелирной отрасли, приведены основные негативные факторы развития отечественного рынка ювелирных товаров, а также предложены пути их решения.

Ключевые слова: рынок ювелирных изделий, предприятия ювелирной промышленности, драгоценные металлы, изделия из драгоценных металлов, динамика цен на драгоценные металлы, факторы влияния на функционирование рынка ювелирных изделий.

Skubilina A.V., Volovyk V.M. ASSESSMENT OF THE JEWELRY MARKET IN UKRAINE

The article discusses the development of the jewelry market in Ukraine, given the dynamics of price fluctuations in the jewelry raw materials. Factors influencing the pricing of gold, silver, palladium, platinum are were defined. Business leaders in the jewelry industry were determined. Were in identified the main negative factors for the domestic market of jewelry products and based on what proposed solutions to the problem.

Keywords: market jewelry, jewelry industry businesses, precious metals, goods in precious metals, price movements of precious metals, factors influencing the jewelry market functioning.

Постановка проблеми у загальному вигляді. За умов соціально-економічної кризи населення задля збереження купівельної спроможності грошей намагається шукати альтернативні види вкладень, оскільки відсотки, що нараховуються на депозитні вклади у банках, не завжди компенсують втрати від інфляції. Таким чином, вибір споживачів зорієнтований на вкладення коштів у нерухомість, цінні папери, в розвиток бізнесу та дорогоцінні метали. Перевагами вкладень в дорогоцінні метали та вироби з них є естетичне задоволення від володіння, тривалий термін служби без втрати експлуатаційних характеристик товару, а також постійний ріст цін на них.

Ринок ювелірних виробів в Україні має досить великий рівень насичення та жорстку конкуренцію, водночас є одним з найбільш

перспективних серед інших ринків непродовольчих товарів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем функціонування ювелірного ринку та ринку золота в Україні, а також пошуком шляхів їх подолання займалися такі українські вчені, як В. Вартанян, К. Єфремова, В. Михальський, О. Михайловський, Ю. Попівняк. Інформація щодо стану та розвитку ювелірної галузі в Україні представлена на офіційних сайтах Державної служби статистики України, Національного банку України, союзу ювелірів України та найбільших виробників ювелірної продукції в Україні.

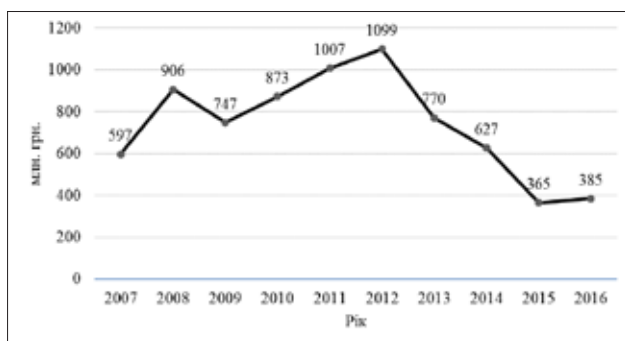
Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Визначенню факторів формування та розвитку ринку ювелірних виробів приділено недостатньо уваги. Зазвичай дослідження спрямовані на підвищення

ефективності державного регулювання ринку ювелірної галузі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз розвитку ринку ювелірних виробів в національному контексті та визначення факторів, що впливають на його функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок ювелірних виробів належить до ринку розкоші, де задовольняються статусні потреби споживачів. Тому логічним є твердження, що за нестабільних соціально-економічних умов структура ринку попиту змінюється в бік більш дешевих товарів, що підтверджує динаміка товарообігу ювелірних виробів та годинників за період 2007–2016 рр. Так, за період 2007–2012 рр. товарообіг дорогоцінностей мав постійний ріст і досяг максимального значення в 2012 р. (1 099 млн. грн.). Проте в період 2013–2015 рр. відбувся стрімкий спад у попиту на ювелірні вироби та годинники, товарообіг яких в 2015 р. досяг мінімального значення за аналізований період та складав 365 млн. грн. А 2016 р. характеризувався незначним підвищенням розміру товарообігу відповідно до попереднього року (385 млн. грн.).

Серед ключових проблем, що обмежують розвиток ювелірної промисловості в Україні, виділяють [2, с. 65–68] зникнення середнього класу населення, причиною чого є зниження платоспроможного попиту; бюрократизм; невідповідність законодавчих норм України нормам розвинених країн та принципам ринкової економіки; надмірне державне втручання у функціонування ювелірної промисловості; неефективна податкова політика; відсутність програм підтримки вітчизняного виробника; недосконале митно-податкове законодавство; відсутність дієвого державного регулювання обігу дорогоцінних металів

Рис. 1. Динаміка роздрібного товарообігу ювелірних виробів та годинників за 2007–2016 рр., млн. грн.

Джерело: складено авторами на основі даних [1]

та каміння; недобросовісна конкуренція; відсутність інвестицій в науково-дослідні роботи.

Незаконний імпорт ювелірної продукції є також чинником стримування розвитку вітчизняних ювелірних виробників. Основними неофіційними учасниками ринку виступають Китай, Туреччина, Росія [2, с. 68]. Загалом за офіційними даними імпорт ювелірних виробів в Україну перевищує експорт в декілька разів. Так за 2016 р. Україна експортувала ювелірних виробів та їх частин з дорогоцінних металів чи металів, плакованих дорогоцінними металами, у розмірі 2 165,4 кг, що еквівалентно 1 489,4 тис. дол., а імпорт у 3,6 рази перевищив експорт та склав 5 374,5 кг. (15 974,6 дол.) [1]. Головними країнами-імпортерами серед країн Азії є Таїланд (9 388,7 млн. дол.), а серед країн Європи – Італія (1 762,4 млн. дол.) та Франція (1 701,7 млн. дол.). Причинами перевищення імпорту над експортом є відносна дешевизна ювелірних виробів, що властиво продукції з Таїланду, а також світові бренди, сучасний дизайн і відповідність модним віянням, що характерно для Італії та Франції.

Розвиток ринку ювелірних товарів значною мірою залежить від стану сировинної бази. Остання формується за рахунок надходження ювелірних дорогоцінних металів, основними з яких є золото, срібло, платина і паладій. Завдяки їх унікальним властивостям (колір, м'якість, пластичність тощо) створюються різноманітні прикраси для різних груп споживачів.

Україна не має власного видобутку дорогоцінних металів та є їх чистим імпортером, що, відповідно, спричинює повну залежність України від курсу валюти та постачальників. Таким чином, визначальною мірою розвиток ринку ювелірних виробів залежить від ціни на ювелірні дорогоцінні метали. Спостереження за їх динамікою протягом останніх років показало постійні коливання за загальної тенденції зростання.

Так, якщо ціна золота станом на 1 січня 2015 р. становила 18 827,66 грн. за тройську унцію (31,10348 г), то на кінець того ж року вона зросла до 25 430,47 грн., або на 35%. Ціна срібла за той же період зросла на 33%. У 2016 р. ціна золота зросла ще на 17,5%, срібла – на 27%, платини – на 10%. Протягом перших трьох місяців 2017 р. золото подорожчало на 28%, срібло – на 28,7%, платина – на 9%, паладій – на 0,87% [3].

З аналізу даних щодо вартості дорогоцінних металів за період 2013–2017 рр. (табл. 1), визначено, що ціни на срібло, золото, платину

і паладій постійно збільшувались, що було спричинено девальвацією української гривні. Платина є найбільш дорогоцінним металом із порівнюваних. Слід відзначити, що ціни на паладій залишались найбільш стабільними та мали найбільший ріст. У 2015 р. темпи зростання вартості всіх видів дорогоцінних металів були найвищими за весь аналізований період, а темп зростання ціни на паладій в 2015 р. досяг максимального значення за весь досліджуваний період та становив 227,18%. В 2016 р. темп зростання цін на золото був найвищим серед дорогоцінних металів та складав 136,05%. В 2017 р. паладій знову здобув першість у прирості ціни (темп зростання – 144,06%).

Найбільш ліквідним серед дорогоцінних металів є золото. Ліквідність срібла є меншою, оскільки воно набагато дешевше у ціні, а купувати його необхідно великими обсягами, що є досить незручним способом вкладення грошей. Щодо платини і паладію, то ці дорогоцінні метали не є такими поширеними.

Треба відзначити, що за стабільного розвитку економіки ціна на золото також поступово зростає, однак не такими швидкими темпами, як у період криз.

У 2013 р. криза, котра відбулася на світовому ринку золота, привела до падіння його ціни. Український мінімум ціни на золото зафіксований 21 грудня 2013 р. на рівні 9 551,635 грн. за унцію. Це пов'язано з початком як політичної, так і економічної кризи в Україні. Однак подальше погіршення економічної ситуації в країні приводить до стрімкого зростання ціни на золота та інших дорогоцінних металів за 1 тройську унцію.

Основними причинами світового зростання цін на ювелірні дорогоцінні метали та їх сплави виступають:

- вичерпність цих природних ресурсів;
- нестабільність цін на енергоносії на світових ринках;
- інфляція основних світових валют, перш за все долара США.

Основними гравцями вітчизняного ринку ювелірних прикрас є такі.

1) Торговельна компанія «Укрзолото» – національна мережа мультибрендових ювелірних супермаркетів, яка представлена 16 магазинами у 8 містах України і яка здійснює реалізацію прикрас та аксесуарів більш ніж 100 відомих світових та українських ювелірних брендів під торговою маркою «Прикраси із золота». У 2015 р. компанія вийшла на європейський ринок, створивши мережу

Таблиця 1

Ціни на дорогоцінні метали за період 2013–2017 рр. за одну тройську унцію, грн.

Метал	Рік									
	2013		2014		2015		2016		2017	
	Ціна	Темп зростання	Ціна	Темп зростання	Ціна	Темп зростання	Ціна	Темп зростання	Ціна	Темп зростання
Золото	13 258,4	72,90%	9 665,54	194,79%	18 827,7	136,05%	25 615	132,07%	31 076,587	121,32%
Срібло	240,989	66,07%	159,221	158,46%	252,297	132,07%	333,21	110,77%	438,289	131,54%
Платина	1 2229,3	89,35%	1 0926,4	175,49%	19 174,6	110,77%	21 238,8	102,04%	24 797,208	116,75%
Паладій	5 643,06	100,00%	5 643,06	227,18%	12 819,8	102,04%	13 081		18 844,81	144,06%

Джерело: складено авторами на основі даних [3]

“Golden Place” в Польщі. У 2016 р. вона провела ребрединг, тобто оновила логотип, фірмовий елемент та корпоративні кольори [4].

Ефективність діяльності компанії «Укрзолото» забезпечується синергетичним ефектом від об'єднання зусиль багатьох виробників ювелірних виробів. Ювелірні виробники, орендуючи у компанії торговельні площі і користуючись загальними підходами до просування своєї продукції, отримують можливість ефективно презентувати свій асортимент, утримувати конкурентоспроможні ціни і залишатися рентабельними. Для виробників це найбільш доступний варіант організації власної роздрібною мережі. Покупцям пропонуються вигідні дисконтні програми, акції й розіграші (товарні, грошові, туристичні поїздки тощо), які проводяться у магазинах й у соціальних мережах.

2) ПАТ «Київський ювелірний завод» – провідне підприємство ювелірної промисловості України, ринкова частка якого у 2015 р. становила 43,7%. Завод спеціалізується на випуску та продажу ювелірних виробів із золота, срібла і платини, інкрустованих дорогоцінним та напівдорогоцінним камінням. Асортимент продукції заводу складають понад 6 тис. найменувань. Щомісяця підприємство випускає 50 нових виробів. Щороку завод презентує по три колекції ювелірних прикрас. Однак частка експорту є невеликою і становить близько 5% від загального обсягу виробництва [5].

3) Ювелірний завод «Золотий Вік» – один із найбільших виробників ювелірних виробів в Україні, що створює ювелірні прикраси з дорогоцінних і напівдорогоцінних каменів на обладнанні найбільш авторитетних виробників з Італії і Німеччини. Асортиментна колекція виробів ювелірного заводу постійно поповнюється та налічує понад 5 тис. найменувань. Завод має власні магазини-партнери у більш ніж 100 містах України. Підприємство бере участь у міжнародних фестивалях-конкурсах і неодноразово отримувало нагороди на різних рівнях (лауреат рейтингу «Кращі підприємства України», володар міжнародного призу «Європейська якість» тощо) [6].

Аналіз уподобань споживачів ювелірних товарів показав, що найбільша довіра спостерігається саме відносно добре розкручених торгових марок, які є гарантом високої якості і дають людині відчуття розкоші та престижу. З тієї ж причини продукція відомих ювелірних брендів приносить майже на 55% більше прибутків, ніж аналогічні небрендіві товари [7].

Останніми роками простежується тенденція до ведення торгівлі ювелірними виробами в мережі Інтернет, відповідно, вищезазначені виробники мають свої інтернет-магазини. Ефективна маркетингова політика здатна під час економічної кризи втримати ключових клієнтів. Тому не слід недооцінювати важливість інструментів електронного маркетингу, таких як, direct marketing (інформування клієнтів, здебільшого за допомогою поштової розсилки щодо новинок, акцій тощо) та event marketing (проведення спеціальних культурних заходів, вечірок, виставок що пов'язані з просуванням бренда).

До характеристик вітчизняного ювелірного ринку слід віднести й те, що на ньому переважають великі виробники і потужні торговельні підприємства, які мають значний потенціал для конкурентної боротьби. Така ситуація приводить до зменшення загальної кількості суб'єктів господарювання, що працюють на даному ринку. Так, згідно з даними інформаційного порталу союзу ювелірів України кількість виробників ювелірних виробів в Україні за останні два роки скоротилася на 38,5%, а саме з 1 180 суб'єктів господарювання в 2014 р. до 726 у 2016 р., за рахунок зменшення числа малих підприємств. Це підтверджується числом зареєстрованих іменників – спеціальних ювелірних знаків [8].

Також досить відчутним для галузі стало введення в Україні з 1 січня 2015 р. збору під час клеймування ювелірних виробів державним пробірним клеймом на казенних підприємствах пробірного контролю за ставкою 10% вартості основного дорогоцінного металу в сплаві за цінами НБУ.

Таким чином, можна узагальнити, що на сучасний розвиток вітчизняного ринку ювелірних товарів впливають такі негативні фактори:

- прискорене зростання у світі цін на ювелірні дорогоцінні метали, які є сировиною у ювелірній справі і відносно яких країна залежить від імпорту;
- падіння курсу національної валюти, що впливає як на зростання цін на сировину, так і на готові ювелірні вироби, що імпортуються;
- зниження купівельної спроможності населення, яке є основним споживачем даних товарів;
- індивідуальні смаки споживачів, а також їх суб'єктивне ставлення до вітчизняних товаровиробників;
- ввезення низькоякісного золота з Туреччини, що погіршує якість ювелірних виробів і

створює загрозу для функціонування вітчизняних виробників;

– зростання обсягів ввезення нелегальної та неякісної імпоротної ювелірної продукції з Китаю та інших азіатських країн, що розглядається як фактор зниження попиту на ювелірні вироби з дорогоцінних металів і каменів;

– величезний тиск з боку великих компаній, що виводить з ринку малих виробників і збільшує ціновий тиск на споживачів;

– відсутність державної допомоги малим і середнім компаніям, у яких часто бракує фінансових ресурсів на формування власних оборотних активів;

– нестабільне зовнішнє середовище, зокрема зміна податкового законодавства.

Шляхами вирішення вищезначених проблем є боротьба з тіньовою реалізацією ювелірних виробів, сприяння розвитку науково-технічних розробок на виробництві, розробка державних програм щодо підтримки малого бізнесу в ювелірній галузі, зміна митно-податкової системи на користь національних товаровиробників, перейняття позитивного міжнародного досвіду у сфері державного регулювання ювелірної промисловості, покращення політики збуту вітчизняних підприємств, орієнтація українських товаровиробників на світовий ринок.

Перспективи розвитку ринку ювелірних виробів в Україні слід пов'язати з тими еко-

номічними реформами, які має провести уряд найближчими роками і які спрямовані на соціально-економічне зростання. Такі умови сприятимуть підвищенню платоспроможності населення, зміцненню національної валюти, добросовісній конкуренції, розвитку малого підприємництва.

Висновки з цього дослідження. На основі проаналізованих даних щодо цін на золото протягом 2013–2017 рр. визначено, що, незважаючи на зниження курсу золота в окремі періоди, його вартість на фінансовому ринку показує позитивну тенденцію до зростання. Серед факторів, які впливають на зміну курсу дорогоцінного металу, виділено обсяги видобутку золота у світі, ціну на нафту та курс долара.

Динаміка розвитку ринку ювелірних виробів в Україні протягом останніх років була негативною та характеризувалась суттєвим скороченням товарообігу (майже втричі, якщо порівняти 2016 р. з 2012 р.). Основними чинниками цієї тенденції є ріст цін на сировину, що є основою виготовлення ювелірних виробів, зниження купівельної спроможності споживачів, розвиток тіньової торгівлі коштовностями, неефективне державне регулювання ринку ювелірних виробів, недосконала фіскально-податкова політика у сфері регулювання імпортних відносин на ринку дорогоцінних металів та виробів з них.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Попівняк Ю. Проблеми функціонування ювелірної промисловості України у світовому контексті та шляхи їх розв'язання / Ю. Попівняк // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 9(147). – С. 62–69.
3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
4. Офіційний сайт компанії «Укрзолото» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukrzoloto.ua>.
5. Офіційний сайт ПАТ «Київський ювелірний завод» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kuz.instella.com/?mode=pres>.
6. Офіційний сайт ювелірного заводу «Золотой Век» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zolotoyvek.ua/ru>.
7. Аналіз товарних ринків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pro-consulting.ua/ua>.
8. Офіційний сайт союзу ювелірів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://juvelir.org.ua>.